

ZAPISI

Danijela Trškan

Prednosti individualnih konzultacij – drugačen način dela s študenti (Prispevek k visokošolski didaktiki)

Individualne konzultacije predstavljajo drugačen način dela s študenti, saj pridejo pri takšnem načinu v ospredje individualne značilnosti, potrebe in zahteve študentov. V prispevku so prikazane glavne prednosti takšnih konzultacij in tudi specifični primeri, ki zadevajo študente oz. absolvente zgodovine.

Splošne značilnosti

Določeni visokošolski predmeti (med njimi tudi specialne didaktike predmetov) zahtevajo drugačen način dela s študenti. Pridobljeno znanje, razumevanje in sposobnosti morajo študentje znati uporabiti na konkretni vaji, nalogi ali pri praktičnem nastopu.

Visokošolski učitelj je ponavadi lahko pri praktičnih nalogah usmerjevalec, spodbujevalec ali svetovalec ter moderator in se lahko vključi v praktične aktivnosti, ki so predvidene za študente na tri načine. Prvi način je, da kot mentor organizira in vodi praktične naloge. Pri tem načinu prepušča celotno delo študentom. Študentje so prepuščeni lastni iniciativnosti in motiviranosti. Pri drugem načinu mentor ni samo organizator in voditelj praktičnih aktivnosti, ampak se tudi vključi v delo ali s svetovanjem ali pa s spodbujanjem študentov. Takšen način zahteva od visokošolskega učitelja tudi več pozornosti in časa, ki ga mora nameniti vsem študentom. Tretji način pa je, da se mentor tudi aktivno vključi v delo, študente spremlja, spodbuja, predlaga boljše rešitve oz. svetuje glede na študentove potrebe in zahteve ter mu tudi konkretno z lastnimi izkušnjami oz. lastno aktivno vlogo prikaže boljše načine ter skrbi, da se študentje zavejo, da se je potrebno za vsako dobro opravljeno praktično nalogo tudi dobro pripraviti. Tretji način tudi zahteva od mentorja boljše poznavanje individualnih značilnosti študentov, prilagajanje njihovim potrebam in spodbujanje še posebej v primerih, ko študentje še niso dovolj motivirani za aktivno delo ali pa imajo določene pomisleke ali celo negativne izkušnje.

Ker individualne konzultacije potekajo v sproščnem ozračju, kjer je prisotno spodbujanje, pozitivno in optimistično mišljenje, izredno vplivajo tudi na osebnostno rast študentov. Študentje postanejo bolj samozavestni, zaupajo v svoje delo in kažejo tudi večje zadovoljstvo, kar je tudi eden od pomembnejših dejavnikov za uspeh pri praktičnih nalogah.

Prednosti individualnih konzultacij

Najpoglavitejša prednost konzultacij je, da visokošolski učitelj doseže pri študentih boljši uspeh, boljši izdelek ali praktični nastop. Še posebej zgoraj omenjeni tretji način dela s študenti omogoča hitrejšo, kvalitetnejšo in temeljitejšo metodo uporabe znanja v praksi oz. pri praktičnih nalogah.

Cilj vsakega visokošolskega učitelja bi moral biti, da študentje dosežejo čim boljši uspeh in da jim na poti k uspehu tudi delno pomaga. Zaradi upoštevanja diferenciacije in individualizacije tudi pri študentih, je ta pomoč, ki jo nudi učitelj, različna. Ravno individualne konzultacije omogočajo visokoškolskemu učitelju, da ugotovi katere so še pomanjkljivosti v znanju študentov, kje imajo študent-

je težave pri aplikaciji znanja na praktičnem primeru in kateri so objektivni dejavniki, ki lahko zavirajo študente pri praktičnem preizkusu. Čeprav je čas individualnih konzultacij omejen predvsem zaradi velikega števila študentov in tudi obremenjenosti visokošolskega učitelja, pa se konzultacija za vsaj nekatere študente lahko podaljša, skrajša ali pa večkrat ponovi.

Potrebno pa je dodati, da brez samoiniciativnosti študentov in volje do dela, učitelj tudi s takšnim načinom, ne more doseči uspeh pri študentih. V tem primeru, mora učitelj vso pozornost usmeriti motivaciji in spodbujanju študentov ter odkrivanju glavnih razlogov za nemotiviranost študentov.

Visokošolski učitelji se morajo zavedati, da tudi študentje veliko pričakujejo od konzultacij. Zaradi različnih interesov in potreb študentov, je glavna naloga učitelja, da ugotovi, kakšne so njihove potrebe oz. omogoči, da tudi študentje izrazijo svoje zahteve. Če učitelj ugotovi, na kakšen način lahko pomaga študentom ali če doseže, da mu študentje nakažejo glavne potrebe in zadrege, potem so individualne konzultacije dosegle svoj namen. Na ta način lahko tudi individualne konzultacije predstavljajo veliko prednost za študente, ki imajo praktične naloge, saj vplivajo tudi na večjo samozavest, zaupanje v lastne sposobnosti in navdušenje za delo.

Specifični primeri iz predmeta Didaktika zgodovine

Namen individualnih konzultacij pri Didaktiki zgodovine je preveriti uporabnost znanja za praktične nastope v razredu. Glede na potrebe študentov trajajo od 15 do 45 minut. Glavni namen je tudi, da visokošolski učitelj poskuša odpraviti nekatere manjše ali tudi večje pomanjkljivosti, da svetuje uporabo drugih, boljših ali ustrežnejših metod, oblik ali tehnik, da spodbudi in motivira vsakega študenta za boljšo izvedbo učnega nastopa in praktično pokaže možnosti za izdelavo učil. Vse individualne konzultacije so namenjene tudi navajanju študentov na sistematično predpripravo na praktične nastope, saj omogočajo, da študentje spoznajo bistvo predprav, ki so nujno potrebne za uspešen praktičen nastop.

V študijskem letu 1999/2000 in v študijskem letu 2000/2001 so potekale individualne konzultacije za študente oz. absolvente pedagoške smeri zgodovine v okviru predmeta metodika pouka zgodovine. Namenjene so bile predvsem predpravi na praktični učni nastop v osnovni šoli in v srednji šoli. Vsak študent je torej imel dve konzultaciji (30-45 minut). Približno 5% študentov pa je imelo le 15 minut ali pa več kot 45 minut. Konzultacija je vsebovala naslednje elemente: študentsko predstavitev predprave, predloge in nasvete učitelja za izboljšanje predprave; učiteljeve nasvete za izvedbo oblik in metod v razredu, skupno pripravo učil ter vprašanja in pripombe študentov.

Splošne ugotovitve so naslednje:

- večina študentov se zelo dobro pripravi na konzultacije oz. v pisni obliki predvidevajo vse didaktične in metodične elemente, ki se zahtevajo za praktični učni nastop;
- nekateri študentje (do 10%) se na te konzultacije ne pripravijo oz. se pripravijo le v ustni obliki;
- za popolnoma neizkušene študente je potrebna še ena konzultacija;
- nekateri študentje (ok. 10%) se na te konzultacije odlično pripravijo in tudi izvedejo brezhibno praktične nastope v razredu; konzultacija je za njih le potrditev njihove predprave;
- individualne konzultacije bistveno prispevajo k boljšemu učnemu nastopu, še posebej izvedbi različnih učnih metod in tehnik ter organizaciji pouka.

Iz anketnih odgovorov lahko ugotovimo:

- da 95% študentov meni, da so individualne konzultacije potrebne (odgovori 91 študentov);
- da 60% študentov meni, da so konzultacije zelo koristne, 36% koristne in 4% študentov, da so le delno koristne (odgovori 92 študentov);
- da 73% študentov meni, da je krajši didaktični priročnik, ki je bil pripravljen za predprave v veliko pomoč pri praktičnih vajah, 15% le v delno pomoč, 1% pa da ni v pomoč (odgovori 78 študentov).

Čeprav se študentje večinoma uspešno pripravijo na konzultacije oz. izdelajo predprave na praktični nastop, pa so specifične ugotovitve naslednje:

- študentje se zelo dobro didaktično-vsebinsko pripravijo na učni nastop;
- študentje potrebujejo več nasvetov in predlogov za metodično sestavo učnega nastopa in še posebej

- več primerov in nasvetov za izvedbo določenih metod in oblik (zlasti skupinskega dela, metode dela z besedili in slikovnim gradivom, metodo razgovora, metodo grafičnih izdelkov);
- študente je potrebno navajati na sistematičnost, organiziranost in načrtovanje učnih priprav in izvedbo nastopov;
  - študente je potrebno navajati na didaktično redukcijo učne snovi, poglobitev ali razširitev učne snovi; v osnovni šoli predvsem na poenostavitve z zanimivimi besednimi demonstracijami, v srednji šoli pa s konkretnimi poglobljenimi primeri s pomočjo besedil;
  - študente je potrebno navajati na ustrezen in učinkovit način komuniciranja z učenci v razredu;
  - študente je potrebno navajati na samostojno izdelavo učil ter nakazati možnosti za različne načine izdelave kvalitetnih učil;
  - študente je potrebno usmeriti k zavedanju, da sta njihov uspeh in zadovoljstvo odvisna od njihove predpriprave.

Visokošolski učitelj mora tudi načrtovati vsebinsko sestavo konzultacij. Glavni vsebinski elementi, ki jih je potrebno upoštevati in obdelati pri konzultacijah za predmet Didaktika zgodovine (za učni nastop v razredu), so predstavljeni v spodnji preglednici.

Glavni elementi pri predpripravi učne ure

1. Uvodni del

Ponavljjanje zadnje učne snovi

Ponavljjanje večjega obsega učne snovi

Razgovor o splošnih, aktualnih in življenjskih vprašanjih

Razgovor ob besedni ali slikovni demonstraciji (video posnetku)

Didaktične igre (uganke, asociacije, križanke ...)

Motiviranje za novo učno snov (ugotavljanje naslova ali vsebine nove učne snovi)

2. Glavni del

Redukcija učne vsebine

Razdelitev učne vsebine na vsebinske poudarke s podnaslovi

Izbor učil za vsebinske poudarke

Izbor oblik in metod za vsebinske poudarke

Način izvedbe metod: aktivnost učitelja ali učencev

Izdelava in uporaba tabelskega zapisa

3. Zaključni del

Izbor načina ponovitve učne snovi

Sestava nalog za ponavljane (vključenost vseh učencev)

Sestava nalog za preverjanje (en učenec)

Ker je število študentov precejšnje, mora učitelj ostati dovolj pozoren na vsakega študenta, saj se lahko zgodi, da zaradi ponavljajočega dela, spregleda drobne zahteve in želje nekaterih študentov.

Individualne konzultacije pa sprožijo tudi spontane pripombe, opombe, pohvale in nasvete študentov, ki jih lahko visokošolski učitelj koristno uporabi pri načrtovanju nadaljnjega dela s študenti. Tudi visokošolski učitelj lahko nekatere napake, ki se pojavijo pri komunikaciji in delu s študenti, poskuša odpraviti.

Zadovoljstvo visokošolskega učitelja in študentov je tudi glavni cilj individualnih konzultacij pri praktičnih vajah iz Didaktike zgodovine. Motivacija za delo, ki jo študentje pokažejo v predpripravah odločilno vpliva tudi na način izvedbe učnega nastopa. Pozitivna usmerjenost, veselje in vživetost v vlogo učitelja so pomembni elementi za nastop, ki zadovoljijo tako učence kot študente.

Predlogi za izboljšanje individualnih konzultacij¹

- Za študente z več izkušnjami pri poučevanju je potrebna večja prilagoditev ter posebna spodbuda za izboljšanje didaktično-metodične priprave in izvedbe nastopa.
- Za študente z nobenimi izkušnjami je potrebna večja postopnost ter sistematičnost pri napredku in izpolnjevanju učnih nastopov.
- Pri posebnih študentih (npr. slabovidnih) je potrebno prilagoditi izvedbo učnih oblik in metod.
- Kljub omejenemu času za konzultacije je potrebno več časa nameniti splošni ponovitvi ter idejam za različne didaktično-metodične izvedbe učnih nastopov in ne samo konkretnemu nastopu.
- Kljub omejenemu času je potrebno več pozornosti nameniti predznanju študentov in njihovim željam ter potrebam.
- Izpostaviti je potrebno pomen in smisel individualnih konzultacij, da študentje spoznajo, da predpriprave pomenijo tudi uspešen praktičen nastop.
- Uporabiti je potrebno posebne metode in tehnike za večanje samozavesti in pozitivne usmerjenosti pri študentih.

Sklep

Načrtovane individualne konzultacije predstavljajo enega od načinov dela s študenti, s katerimi se lahko doseže večja učinkovitost in zadovoljstvo pri delu. Visokošolski učitelj tako lahko doseže smiselnost lastnega dela, saj študente pripravlja na nadaljnje delo, delo bodočih učiteljev ali raziskovalcev.

Visokošolski učitelj pa bi moral biti tudi akcijski raziskovalec, saj bi mu akcijsko raziskovanje pomagalo bolje načrtovati, izvajati in ovrednotiti visokošolsko delo s študenti.

---

¹ Na 10. poletni šoli v Radovljici (11. – 14. 6. 2001) pa so se oblikovali še naslednji predlogi: postaviti je potrebno jasna navodila za predpriprave; vključiti je potrebno študente pri oblikovanju metod in ocenjevanju praktičnega dela; spodbujati in razvijati je potrebno pri študentih samostojno delo, odgovornost za naloge in razmišljanje o lastnem delu; podati je potrebno kvalitetno in konstruktivno povratno informacijo o delu študentov ter navaditi študente na samoocenjevanje ter uvesti medsebojno ocenjevanje.